

مشخصات لایحه

دوره هشتم - سال دوم

شماره ثبت:

۴۱۷

شماره چاپ:

۱۰۶۱

تاریخ چاپ:

۱۳۸۹/۱/۲۴

نام دفاتر:

مطالعات انرژی،

صنعت و معدن

مطالعات زیربنایی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۰۵۷۱-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۸۹/۱۰/۶

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه اصلاح قانون سازمان برق ایران»

مقدمه

نیروی برق یکی از مهمترین منابع انرژی در عصر حاضر است که نقش حیاتی در زندگی بشر امروز ایفا می‌کند. طی قرن اخیر کاربرد این انرژی روند افزایشی یافته و به تبع آن چگونگی و نحوه انتقال این انرژی به یک امر پیچیده و مهم تبدیل شده است.

نیاز آحاد جامعه به برخورداری و تداوم بهره‌مندی از این نیرو باعث شده است که دولت‌ها در اقصی نقاط دنیا تدابیر متنوع فنی و حقوقی در جهت حفظ و نگهداری از خطوط انتقال نیروی برق، اندیشیده و اعمال کنند. اصولاً به موازات صنعتی شدن کشورها، تأسیسات عظیم عمرانی متنوعی از قبیل خطوط انتقال نفت و گاز، راه و راه‌آهن، خطوط انتقال و توزیع نیروی برق، خطوط مخابراتی ایجاد شده است که کمال و تداوم انتفاع از آنها و جلوگیری از زیان‌های احتمالی نیازمند اتخاذ تدابیر و وضع قوانین و مقررات و اجرای صحیح آنهاست و به همین دلیل است که در حقوق کشورها مقررات ویژه‌ای به این امر مهم اختصاص پیدا کرده است. این مقررات عموماً تحت عنوان «Protection Zone» جهت حفاظت از این تأسیسات عمرانی به حقوق کشورها راه پیدا کرده است.

از زمانی که انرژی الکتریکی تولید می‌شود تا زمانی که این انرژی به مصرف می‌رسد، فرآیند انتقال و توزیع آن به مصرف‌کنندگان شکل می‌گیرد که در این چرخه لازم است دولت با اتخاذ تدابیر و سازوکارهای قانونی، این انرژی را جهت رفع نیازهای جامعه به مصرف‌کنندگان عرضه کند. در این مسیر به دلیل ضرورت‌ها و مصالح عمومی لازم است جهت انتقال و توزیع نیروی برق، تأسیسات مورد نیاز در اراضی و املاک خارج از محدوده شهرها و در صورت اقتضا در داخل محدوده شهرها ایجاد شود و چون این امر با حقوق اشخاص در تعارض و چالش قرار می‌گیرد، قانونگذار باید ضمن رعایت مصالح عمومی، حقوق این اشخاص را نیز محترم شمرده و بین این دو موازنه لازم را برقرار کند.

لکن در این خصوص لایحه‌ای که اکنون از طرف دولت محترم با عنوان «لایحه اصلاح قانون سازمان برق ایران» ارائه شده، فاقد توجیهاات کارشناسی است.

اظهار نظر کارشناسی

۱. درخصوص موضوع لایحه دولت باید به این نکته توجه کرد که آیا احداث خطوط انتقال و توزیع نیروی برق جزء اعمال حاکمیتی است یا تصدی. براساس سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، واگذاری ۸۰ درصد از سهام بنگاه‌های تأمین نیرو به استثنای شبکه‌های اصلی انتقال برق به بخش‌های خصوصی، شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی مجاز است، لذا شبکه‌های اصلی انتقال برق همچنان حاکمیتی محسوب می‌شوند، ولی سایر خطوط فرعی ظاهراً جزء امور حاکمیتی محسوب نمی‌شوند، لذا شمول مقررات قانون نحوه پرداخت «محکوم‌به» دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی - مصوب سال ۱۳۶۵ - به شرکت‌های تابع وزارت نیرو باید با در نظر گرفتن نکات مطرح شده مورد عنایت مقنن قرار گیرد.

۲. به نظر می‌رسد تبصره «۳» الحاقی به ماده (۱۸) قانون سازمان برق ایران (مندرج در لایحه دولت) که متضمن برخورداری دولت از حق ارتفاق مجانی در املاک مردم و سلب استفاده مالکان اراضی و ایجاد محدودیت برای آنان است، با اصول قانون اساسی و سیاست‌های کلی یاد شده، انطباق ندارد.

۳. با عنایت به اینکه در راستای رعایت حریم، حق ارتفاق و مسیر خطوط انتقال (اعم از مناطق واقع در محدوده شهر، شهرک و روستا و خارج از آن مناطق) و همچنین نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت تابع قوانین و مقررات موضوعه و جاری می‌باشد و اینکه قانون نحوه پرداخت «محکوم‌به» دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی به وزارت نیرو نیز تسری دارد. ارائه لایحه مذکور را فاقد توجیحات کارشناسی و حقوقی دانسته و تصویب آن را به دلایل مذکور و تشدد قوانین و مقررات حاکم بر یک امر واحد، توصیه نمی‌کند و پیشنهاد رد آن را تأکید می‌نماید.

نتیجه‌گیری

با گذشت ۴۲ سال از تصویب قانون سازمان برق ایران که اصولاً با ادبیات عرفی تدوین شده، بدیهی است که پس از انقلاب اسلامی مردم ایران و تغییر مفاهیم عرفی و شرعی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بالا رفتن قیمت زمین در کشور و گسترش شهرها و تدوین قوانین و آیین‌نامه‌های متفاوت و محدود، قانون سازمان برق ایران جوابگوی مسائل مربوط به حریم و سایر حقوق ارتفافی نخواهد بود و با اضافه کردن یک تبصره و دو ماده، هم تغییر چندانی در اصل قانون ایجاد نخواهد شد.

پیشنهاد می‌شود که لایحه قانون برق ایران که پیش‌نویس آن در سال ۱۳۸۳ در وزارت نیرو با حضور نماینده شورای نگهبان تهیه شده است هرچه زودتر تکمیل و به صحن علنی مجلس شورای اسلامی ارائه شود. درحالی که یکی از وظایف عمده وزارت نیرو تأمین برق مردم است سوابق امر نشان می‌دهد که مقادیر زیادی از منابع مالی و وقت کارشناسان آن وزارتخانه، صرف مشکلات حقوقی مربوط به حریم و تصرف غیرمجاز و تجاوز می‌شود.

بر همین اساس لایحه تقدیمی دولت ناکافی بوده و تصویب آن مشکلی را حل نخواهد کرد. لازم است دولت با شناسایی دقیق تمامی مشکلات قانون فعلی، نسبت به تهیه و تقدیم اصلاحیه جامع قانون برق ایران اقدام قانونی لازم را معمول دارد.